

beschrijving mag afleiden, geheel overeen met de plaats, waar men resten van dit kanaalgedeelte zou mogen verwachten. Bovendien zijn er gronden van vergelijkend anatomischen aard, die mij aan de mogelijkheid van het voorkomen van zulke resten deden denken, waarop ik hier echter, als van een speciaal karakter niet zal ingaan. Slechts deze opmerking nog. Het voorkomen van resten van dit voorste deel van het traankanaal, is zeker geen normaal verschijnsel, want zelf trof ik bij een menselijk embryo nog nimmer epitheliale resten van dat kanaalgedeelte aan. Maar door een systematisch onderzoek bij een aantal embryonen, vermoed ik dat zij wel zullen worden gevonden.

Amsterdam, 19 November 1927.

BOLK.

EEN REISJE NAAR NED. INDIË.

Juist teruggekeerd van een reis naar Ned. Indië per S.S. Blitar van de Rotterdamsche Lloyd hoor ik tot mijn spijt van dr. UTERMÖHLEN, den geneeskundigen adviseur van de Maatschappij Nederland, dat nog maar zoo weinig pas afgestudeerde artsen gebruik maken van de gelegenheid om een reis naar onze koloniën per sneldienstvrachtschip te maken. Jammer!

Er is al eens vaker een verslag van een dergelijke reis in dit *Tijdschrift* opgenomen: al het mooie en interessante ervan is dus reeds beschreven.

De bedoeling van dit stukje is alleen om hen, die pas van de academie komen, op te wekken ook eens iets van Indië te gaan zien. Maar dan moet men het ook onmiddellijk na afloop van den studietijd doen: later komt men er niet meer toe om voor drie à vier maanden Holland te verlaten.

Wij, Nederlanders, zijn door zooveel banden aan Indië gebonden. Velen hebben er hun vrienden en kennissen.

De natuur in Indië is rijk en machtig. Men hoeft maar de baai van Sabang te naderen om onder den indruk te komen van de grootschheid van het landschap.

De werkring aan boord is een gemakkelijke: de omgang met officieren en passagiers allerplezierigst.

Op Java heeft men volop den tijd om prachtige tochten te maken, om veel belangwekkends te zien zoowel op medisch, als op cultuurhistorisch gebied.

Men is dan in staat zich een persoonlijk oordeel over Indië te vormen: over het maatschappelijk leven en over het klimaat: een voordeel bij het nemen van beslissingen wat de naaste toekomst betreft.

De Maatschappij Nederland en de Rotterdamsche Lloyd hebben de mogelijkheid geopend er een kijkje te nemen: mogen velen er gebruik van maken.

Blaricum, November 1927.

W. J. STOKER.

HET VACCINATIE-VRAAGSTUK.

In het *Tijdschrift* van 22 October j.l. bldz. 1753, geeft GORTER aan het slot van sub 3 den raad „eventueel hiervoor uit onze Indische Entstofinrichting afkomstige vaccine te gebruiken”.

Een Hollander vindt alles mooi wat uit den vreemde komt; men heeft het noodig gevonden uit Spanje pokstof te laten komen, maar aan ons eigen Indië is niet gedacht. En toch zijn juist daar dank zij NYLAND's onvermoeid streven met de algemeene invoering van de vaccinatie zulke schitterende resultaten bereikt, dat het van het grootste belang is in Holland meer aandacht te wijden aan de wijze, waarop daar te lande de vaccine wordt bereid.

De voor geheel Nederlandsch Indië benodigde vaccine wordt uitsluitend geleverd door de Landskoepokinrichting, een onderdeel van het Instituut PASTEUR te Bandoeng; de hoeveelheden, die daar verwerkt worden zijn werkelijk enorm. In 1926 werd in totaal ruim 21000 K.G. pulpa verkregen, terwijl er een hoeveelheid voldoende voor bijna 10 millioen inentingingen werd verzonden. Deze enorme hoeveelheden zijn mogelijke geworden doordat NYLAND gebruik heeft gemaakt van karbouwen (Indische buffels). Volgens het laatste verslag van de Landskoepokinrichting zijn in 1926 in totaal bijna 4 millioen in- en herinentingen verricht.

Onder al deze inentingën hebben zich geen gevallen van encephalitis voorgedaan.

Van de totaal verrichte vaccinaties ten bedrage van 1347321 werden er 980468 gecontroleerd, die 939907 positieve uitkomsten gaven, d. i. 95.8 pCt.; dus ook de virulentie was meer dan voldoende.

Al is de houdbaarheid van de gewone vaccine ook voldoende om deze naar Nederland over te brengen, zoo worden mogelijke bezwaren geheel weggenomen nu de te Bandoeng genomen proeven met „gedroogde vaccine” zulke goede resultaten hebben opgeleverd.

Laten wij er toch niet te snel toe overgaan de vaccinatie niet meer toe te passen; de gevolgen in den vorm van pokken zouden niet lang op zich laten wachten. Om goed te beseffen wat dit zeggen wil behoeft men maar eens een pokkenlijder te hebben gezien. De meeste medici in Holland zullen waarschijnlijk nooit in de gelegenheid zijn geweest dit te zien, maar die in Indië zijn en vooral de ouderen onder hen des te meer. Het ziektebeeld is eenvoudig verschrikkelijk.

Het onbenullige geschrijf in de couranten is ook niet geschikt om de menschen gerust te stellen en maar al te graag zullen de tegenstanders van de vaccinatie de encephalitis als een dankbaar argument aangrijpen voor hun zoo gevaarlijke propaganda.

Ik zelf herinner mij uit mijn eigen practijk niet één geval van encephalitis na vaccinatie te hebben gezien, noch er van andere collegae van te hebben gehoord, maar pokken heb ik in het begin van mijn Indischen loopbaan wel gezien en dien indruk vergeet men zijn leven lang niet.

Merano.

H. W. BOREL, *oud officier van gezondheid N. I.*

DE RECLAME VOOR AËROSAN.

Deze week ontving ik een brief van een collega uit een der dorpen van het Westland, met het verzoek, mijn ervaring te willen mededeelen over de toepassing van „Aërosan”, in den handel gebracht door de Chemisch-Technische Handelsonderneming „Salux” te 's-Gravenhage.

Dit verzoek werd tot mij gericht, omdat onder de brochure, welke dit middel aanbeveelt tegen „*alle ziekten der luchtwegen met inbegrip van griep, kinkhoest, longziekten en asthma*”, mijn naam stond te midden van die geneesheeren die „*het middel in gebruik hebben en met succes hebben toegepast*”. Gevraagd werd of het aanbeveling zou verdienen voor het Groene Kruis verschillende lampen aan te schaffen teneinde op groote schaal Aërosan-tabletten bij patiënten te verstuiven.

Men kan zich mijn verbazing voorstellen toen ik hoorde, dat mijn naam onder de brochure vermeld stond, want mijn eenige ervaringen zijn de volgende: Bij een familielid, die een verkoudheid voelde opkomen, zette ik het lampje met twee tabletten Aërosan in de kamer; het gevolg was, een zeer onaangenaam gevoel in neus en keel en het gevoel, dat de verkoudheid eerst nu recht doorzette.

De 2de ervaring was bij een meisje van 8 jaar, dat sinds haar 3de jaar lijdende is aan aanvallen van asthmatische bronchitis, de aanvallen werden de laatste jaren minder hevig, de temperatuur minder hoog. Toen het kind eenige weken geleden weer een aanval kreeg en bronchitische geruischen boven de longen waren te hooren, werden twee Aërosan-tabletten in de kamer verdampt; nauwelijks had het kind echter de lucht binnen gekregen of het klaagde over prikkeling in de neus en dadelijk begon een asthma aanval zóó hevig als het kind in geen jaren had gehad, de gansche nacht lag het cyanotisch, met een ademhalingsfrequentie van 86 per minuut, zeer benauwd, te bed.

Hierna heb ik het middel en de lamp, die dient tot verstuiven, niet meer gebruikt met het gevoel dat de 4.50 gulden, die de lamp mij kostte, weggesmeten geld was.

Ik wensch er mij echter tegen te verzetten, dat mijn naam buiten mijn medeweten gezet wordt onder een brochure, die dit middel aanprijst.

's-Gravenhage,
17 November 1927.

H. VAN WELY,
1ste geneesheer gem. Ziekenh. 's Gravenhage.